

Kompletterande promemoria till Ds 2019:20

Vissa ändringar i den föreslagna regleringen om
estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska
injektionsbehandlingar

Sammanfattning:

I promemorian Stärkt skydd för den enskilde vid estetiska behandlingar – Ny lag om estetiska kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar (Ds 2019:20) föreslås en reglering av vissa estetiska behandlingar. Det övergripande målet med regleringen är att stärka skyddet för individens liv och hälsa. Den föreslagna lagen omfattar kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som görs inom en yrkesmässig verksamhet i syfte att förändra eller bevara utseendet på en människa, förutsatt att ingreppet eller behandlingen inte utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). I den föreslagna lagen regleras bl.a. krav på verksamhet och kompetens för utförarna, åldersgräns, informationsplikt, betänketid och tillsynsansvarig myndighet.

I denna promemoria föreslås en ändring avseende kompetenskrav jämfört med de förslag som lämnats i Ds 2019:20. Förslaget i denna promemoria innebär att även tandläkare med adekvat specialitet ska kunna utföra estetiska kirurgiska ingrepp. Vidare förtydligas i denna promemoria att den föreslagna lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar inte ska tillämpas för ingrepp och behandlingar som omfattas av tandvårdslagen (1985:125).

1 Författningsförslag

I förhållande till förslaget till lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar som lämnas i Ds 2019:20 lämnas följande kompletterande författningsförslag.

Förslag till lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar

Lydelse enligt Ds 2019:20

Föreslagen lydelse

2 §

Kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som görs i syfte att förändra eller bevara utseendet i munhålan omfattas inte av denna lag.

Kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som omfattas av tandvårdslagen (1985:125) eller som görs i syfte att förändra eller bevara utseendet i munhålan omfattas inte av denna lag.

Regeringen får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från lagens tillämpningsområde.

6 §

Endast den som är legitimerad läkare och har bevis om specialistkompetens inom adekvat specialitet får utföra ett estetiskt kirurgiskt ingrepp.

Endast den som är legitimerad läkare eller legitimerad tandläkare och har bevis om specialistkompetens inom adekvat specialitet får utföra ett estetiskt kirurgiskt ingrepp.

Endast den som har legitimation som läkare, tandläkare eller sjuksköterska får utföra en estetisk injektionsbehandling.

Regeringen får meddela föreskrifter om att även annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal än den som anges i första och andra styckena får utföra estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar.

2 Kompletterande förslag

2.1 Även specialisttandläkare ska få utföra estetiska kirurgiska ingrepp

Förslag: Även legitimerade tandläkare med adekvat specialistkompetens ska få utföra estetiska kirurgiska ingrepp enligt den föreslagna lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar.

Skälen för förslaget: I promemorian Stärkt skydd för den enskilde vid estetiska behandlingar (Ds 2019:20) föreslås att endast legitimerade läkare som har bevis om specialistkompetens inom adekvat specialitet ska få utföra estetiska kirurgiska ingrepp. Efter att promemorian har remitterats har det framkommit ett behov av att komplettera lagförslaget med ett förslag om att även tandläkare som har genomgått adekvat specialistutbildning ska få utföra sådana ingrepp.

Tandläkare kan uppnå specialistkompetens i ett antal specialiteter som finns listade i 3 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om tandläkarnas specialiseringstjänstgöring (HSLF-FS 2017:77). Den specialitet som är relevant för förslaget om estetiska kirurgiska ingrepp är käkkirurgi. Enligt bilaga 3 i HSLF-FS 2017:77 karakteriseras specialiteten käkkirurgi av utredning, diagnostisering och behandling av patienter som har missbildningar, vävnadsförluster eller skador i munhålan, käkarna och omgivande vävnader. Inom specialiteten omhändertas patienter såväl polikliniskt som i slutenvård. Kompetensområdet omfattar bl.a. kirurgisk och icke-kirurgisk behandling vid komplicerade missbildningar, vävnadsförluster och skador i munhålan, käkarna och omgivande vävnader. Estetiska kirurgiska ingrepp som omfattas av käkkirurgiska behandlingar är t.ex. hakplastik, okbenplastik och avlägsnande av kindfett.

Av Socialstyrelsens föreskrifter framgår således att tandläkare med specialiteten käkkirurgi har formell kompetens att utföra estetiska kirurgiska ingrepp i käkarna och omgivande vävnader. Med anledning av detta bör tandläkare med adekvat specialistkompetens läggas till i 6 § förslaget om lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Det innebär att specialisttandläkare ska kunna få utföra sådana estetiska kirurgiska ingrepp inom sitt kompetensområde som syftar till att bevara eller förändra utseendet hos individen. Lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar ska dock endast tillämpas vid utövandet av ingrepp eller behandlingar som inte omfattas av tandvårdslagen eller som inte görs i syfte att förändra eller bevara utseendet i munhålan (se vidare avsnitt 2.2). Exempel på sådana ingrepp som kan omfattas av lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar är hakplastik, okbensplastik och avlägsnande av kindfett.

I den aktuella bestämmelsen om kompetenskrav för estetiska kirurgiska ingrepp framgår inga benämningar på enskilda specialiteter. I likhet med vad som gäller för läkare ska tandläkarnas specialistkompetens vara adekvat i förhållande till den kirurgi som utförs. Det utesluter följaktligen

att en käkkirurg utför estetiska kirurgiska ingrepp som ligger utanför hans eller hennes kompetensområde, så som t.ex. bröstkirurgi. Kompetensen måste därmed vara relevant för den typ av kirurgiskt ingrepp som utförs, vilket förhindrar att läkare eller tandläkare utför ingrepp som de inte har kompetens för att göra.

Det bör understrykas att enbart adekvat specialistkompetens inte är tillräcklig grund för att få utföra estetiska kirurgiska ingrepp. Behandlingarna ska enligt förslaget till lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar bl.a. utföras på så sätt att kraven på god vård enligt 5 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) uppfylls. Den som utför estetiska kirurgiska ingrepp måste även uppfylla patientsäkerhetslagens (2010:659) krav, vilket även det innebär att arbetet ska utföras i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Patienten ska ges sakkunnig och omsorgsfull vård. Kraven i tillämplig patientskyddslagstiftning måste således följas av den som har den formella kompetensen att utföra estetiska behandlingar som omfattas av den föreslagna lagen.

Nuvarande förslag innebär ingen inskränkning i tandläkares näringsfrihet i och med lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Enligt 2 kap. 17 § regeringsformen får begränsningar i rätten att driva näring eller utöva yrke införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte att enbart ekonomisk skydda vissa personer eller företag. Tandläkare med specialistkompetens i käkkirurgi får som ovan angetts utföra kirurgiska ingrepp inom den offentliga vården. Det kan inte motiveras av patientsäkerhetsskäl att förbjuda tandläkare att utföra liknande ingrepp i estetiskt syfte. Ett sådant förbud skulle innebära en inskränkning av näringsfriheten som inte kan motiveras av skyddet av angelägna allmänna intressen.

2.2 Lagen ska inte tillämpas på ingrepp och behandlingar som omfattas av tandvårdslagen

Förslag: Den föreslagna lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar ska inte tillämpas på kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som omfattas av tandvårdslagen eller görs i syfte att förändra eller bevara utseendet i munhålan.

Skälen för förslaget: Under remitteringen av Ds 2019:20 har det framkommit ett behov av att förtydliga den föreslagna lagens tillämpningsområde.

Det förslag som lämnas i denna promemoria innebär ingen ändring i fråga om tillämpningsområdets gränsdragning till munhålan. I enlighet med Ds 2019:20 ska lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar inte tillämpas på ingrepp och behandlingar som görs i syfte att förändra eller bevara utseendet i munhålan. I de flesta fall är tandvårdslagen då tillämplig. Med tandvård avses enligt 1 § tandvårdslagen åtgärder för att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador i munhålan. Tandvårdslagen kan även vara tillämplig på kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som inte förändrar eller

bevarar utseendet i munhålan, t.ex. behandling av sjukdomar, skador och defekter i käkar. Syftet med den föreslagna lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar är inte att lagen ska tillämpas i de fall tandvårdslagen är tillämplig, tanken är inte att det ska bli en dubbelreglering. Ett klagörande om detta bör därför införas i 2 § förslaget till lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar för att tydliggöra för utförare vilken reglering som ska tillämpas vid en aktuell behandling. Eftersom det kan finnas behandlingar som inte faller inom ramen för tandvårdslagen, men som ändå utförs i munhålan (t.ex. tandreglering, tungklyvning m.m.) är det relevant att också avgränsa tillämpningsområdet i förhållande till munhålan. Avsikten med förslagen i Ds 2019:20 och i denna promemoria är inte att reglera var gränsdragningen ska gå mellan estetisk och kosmetisk tandvård. För detta behöver det ytterligare utredas vilken kompetens och vad för slags reglering som ska gälla i de fallen. Av den anledningen bör undantaget för ingrepp och behandlingar som görs i syfte att förändra eller bevara utseendet i munhålan kvarstå i förslaget till lag. Det innebär att lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar varken ska tillämpas på behandlingar som förändrar eller bevarar utseendet i munhålan eller på behandlingar som omfattas av tandvårdslagen.

3 Konsekvenser

En utförlig konsekvensbedömning vad gäller t.ex. enskilda och företag finns i Ds 2019:20. Följande är en kompletterande bedömning avseende de tandläkare med sådan specialistutbildning som genom förslaget som lämnas i denna kompletterande promemoria kan komma att omfattas av lagen om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar, dvs. käkkirurger. Enligt uppgifter från Svensk käkkirurgisk förening finns det ca 300 verksamma käkkirurger i Sverige som arbetar framför allt inom offentlig vård. En uppskattning är att färre än hundra av dessa arbetar inom privat estetisk verksamhet och följaktligen kommer att påverkas av nuvarande lagförslag. Möjligheten för käkkirurger att utföra estetiska kirurgiska ingrepp inom deras kompetensområde bedöms inte medföra någon större risk för förflyttning av personal till privat verksamhet genom att dessa individer slutar att arbeta inom den offentliga vården. Käkkirurger utför avancerad vård som erbjuds på ca 30–40 käkkirurgiska kliniker i landet och risken att dessa individer övergår till helt privat vård bedöms som mycket liten.

4 Författningskommentar

2 §

En ändring görs i 2 § förslaget till lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar som lämnas i Ds 2019:20. Det tydliggörs att den föreslagna lagen inte ska tillämpas för kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som omfattas av tandvårdslagen (1985:125). Inte heller kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som görs i syfte att förändra eller bevara utseendet i munhålan omfattas enligt det ursprungliga lagförslaget av lagens tillämpningsområde. En del ingrepp och behandlingar kan komma att omfattas av båda undantagen.

6 §

En ändring görs i 6 § förslaget till lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar som lämnas i Ds 2019:20. Förutom läkare ska även tandläkare som har bevis om specialistkompetens inom adekvat specialitet få utföra estetiska kirurgiska ingrepp.

Med adekvat specialitet avses att utbildningen som tandläkaren har genomgått är relevant för det ingrepp som utförs. Vilken utbildning som är adekvat beror således på vilken åtgärd som utförs och får avgöras från fall till fall. Till exempel kan det för estetiska ingrepp så som hakplastik, okbenplastik och avlägsnande av kindfett vara adekvat med en specialistkompetens inom käkkirurgi.

Av 4 kap. 8 § första stycket patientsäkerhetslagen (2010:659) framgår att en legitimerad tandläkare ska få bevis om specialistkompetens efter ansökan om han eller hon har gått igenom viss vidareutbildning. Enligt andra stycket samma paragraf gäller att endast den som har specialistkompetens inom specialiteten i sitt yrke får ange att han eller hon har ett sådant bevis. Av 4 kap. 2 § patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) framgår att för att en legitimerad tandläkare ska uppnå specialistkompetens ska han eller hon utöva allmän tandläkarpraktik under minst två år efter att ha fått legitimation som tandläkare. Den legitimerade ska därefter förvärva de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som föreskrivs för specialistkompetensen genom att genomgå specialiseringstjänstgöring under minst tre år. Specialiseringstjänstgöringen ska fullgöras genom tjänstgöring som tandläkare under handledning och genom deltagande i kompletterande utbildning. Meriter från utbildning på forskarnivå får tillgodoräknas i specialiseringstjänstgöringen.